

паспяхова існаваць ў нашым, вельмі неадназначным і складаным грамадстве. Патрабуецца іх адаптацыя да сучаснасці. Усё звышпералічанае неабходна, таму што вельмі яўна сярод моладзі прагледжваецца тэндэнцыя развіцця агностыцызму і заняпаду рэлігіі. А без веры ў нешта нематэрыяльна высокае, духоўна дасканалае грамадства становіцца небяспечным, яно папросту дэградуе.

РЭЛІГІЙНЫЯ ПОГЛЯДЫ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

УА «Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»

Кулісевіч Г.А., 4к., 5гр., ЛФ

Кафедра рускай і беларускай моў

Навуковы кіраўнік – старшы выкладчык Варанец В.І.

Дбаючы пра адраджэнне роднага краю, уступленне яго на шлях самабытнага нацыянальнага развіцця, Максім Багдановіч не мог не паспрабаваць вызначыць і ролі рэлігіі ў гэтых лёсаносных працэсах, тым больш што тады яна мела даволі шырокае распаўсюджанне ў гушчых народа. Сімпатыі паэта былі на баку колішняй уніяцкай царквы за тое, што ў цяжкія гады гісторыі беларускага народа яна падтрымлівала яго культуру, «з'яўлялася ў краі нібыта нацыянальнай беларускай рэлігіяй. Пачынаючы з канца XVIII стагоддзя, уніяцкім духавенстам на беларускай мове прамаўляліся пропаведзі, выдаваліся рэлігійныя песнапенні і да т. п. Апошняя праява гэтай дзейнасці з'яўляецца выдадзены ў 1837 годзе беларускі катэхізіс; праз два гады адбылося ўз'яднанне уніятаў, катэхізіс спалены, пропаведзь на беларускай мове забаронена». Такім скупым пералікам падзей і фактаў Багдановіч, напэўна, разлічваў абудзіць у чытача павагу да нацыянальнай рэлігіі продкаў, памяць пра якую, аднак, з году ў год слабела ў народзе. Паэт востра крытыкаваў палітыку Расійскай імперыі і ў адносінах да каталіцкай царквы Беларусі. Вядома, што і гэтая канфесія дзе-нідзе ў дабавачным богаслужэнні выкарыстоўвала беларускую мову, выдавала на ёй рэлігійныя кнігі, і таму, на яго думку, «для наймення каталіцызму польскай верай і нараджаемых адсюль вынікаў не было месца». І толькі пасля таго, «калі з боку ўрада пасыпаліся сістэматычныя ўдары, якія мелі мэтай знішчыць беларусаў як нацыянальнасць», забаранілі выдаваць па-беларуску кнігі, ужываць беларускую мову ў касцёле, і апошні цалкам перайшоў на польскую мову, у выніку чаго касцёл на Беларусі стаў з'явай польскай, і не дзіва, што той з беларусаў, хто наведваў яго, называў сябе палякам. Таму мне здаецца зусім слушным пастаўленае Багдановічам пытанне: «Міжволі пытаеш сябе: хто ж больш зрабіў для апалячвання беларусаў – паланізатары ці русіфікатары?»

Будучы шчырым прыхільнікам самай шырокай талерантасці ў пытаннях рэлігіі, Багдановіч, вядома ж, ніяк не мог згадзіцца з тым, каб дзейнасць якой-небудзь канфесіі была скіравана на размыванне беларусаў як адзінага этнасу. Глыбокія веды аб ролі рэлігіі ў нацыянальным жыцці беларусаў выявіў Багдановіч у сваёй палеміцы з графам Ігнацэвым, выкарыстаўшы для гэтага ў 1916 годзе магчымасць

выступіць у адным з часопісаў Украіны. Каб выратаваць два мільёны беларусаў-католікаў ад паланізацыі, Ігнаццеў, на першы погляд, прапанаваў нібыта правільнае рашэнне: «Увесці ва ўсіх касцёлах, якія задавальняюць рэлігійныя патрэбы беларусаў-католікаў, замест польскай рускую». Але такое прапанаванне правільнае толькі на першы погляд, бо ўвядзенне рускай мовы ў касцёл магло сустрэць моцнае супраціўленне яго паствы з ліку беларусаў-католікаў, разумецца імі як замена каталіцызму праваслаўем. Прымусовае ўкараненне рускай мовы ў гэтую канфесію, слушна прырэчыў Багдановіч Ігнаццеву, прывядзе да таго, што «беларускае каталіцкае асяродзе, якое і без таго знаходзіцца («ў сферы прыцягнення» польскай культуры, акружыць польскую мову арэолам, вяртанне яе ў касцёл зробіць прадметам сваіх надзей і памкненняў і ўжо, адпаведна з гэтым, у сваім прыватным жыцці адвядзе ёй пычэснае месца, пасадзіць на покуць, пад абразы. Перад намі будуць ужо не аб'екты паланізацыі, а празеліты яе. Створыцца масавы стыхійны зрук у бок Польшчы, як натуральная рэакцыя на высунуты гр. Ігнаццевым праект, і, можа быць, беззваротна вырашыць далейшы нацыянальны лёс гэтага народа».

У 70-80-я гады, у выніку насаджэння рускай мовы ў касцёл даводзілася сустракацца з масавай, пераарыентацыяй беларусаў-католікаў на польскую культуру і мову. Да такіх жа вынікаў прывяло і навучанне дзяцей чыста беларускіх мясцовасцей у школах закону божаму замест польскай на рускай мове. Спатрэбілася шмат часу, каб пераканацца ў бесперспектыўнасці, вялікай шкодзе адміністрацыйных метадаў у барацьбе з паланізацыяй, якую праводзіла каталіцкая царква на Беларусі, ад замены ў касцёлах польскай мовы на рускую. Але і з гэтай няўдачы былі атрыманы не тыя, што трэба, урокі. «Справа дайшла да таго, – пісаў Багдановіч, – што ў 1909 годзе на кіеўскім чарнасоценным з'езде «патрыёт» г. Кулакоўскі прапанаваў аддаць беларусаў-католікаў у ахвяру паланізацыі, каб з тым большай энергіяй узяцца за фабрыкацыю велікарусаў з беларусаў-праваслаўных».

Паўсюднае прабуджэнне нацыянальнай самасвядомасці беларусаў уперэдадзень і першае дзесяцігодзе пасля рэвалюцыі 1905 года і з'явілася для Багдановіча галоўнай падставай, каб не згадзіцца з меркаваннем Ігнаццева, што змагацца з паланізацыяй беларусаў трэба толькі праз увядзенне рускай мовы ў каталіцкае богаслужэнне. Выратаваць іх ад паланізацыі, паэт лічыў можна толькі шляхам пераводу богаслужэння ў касцёле на беларускую мову. На думку паэта, яна павінна была б заняць такое ж месца і ў праваслаўных храмах. Не выклікае сумненняў, што Багдановіч на працягу ўсяго свайго жыцця быў вялікім прыхільнікам беларускай нацыянальнай царквы, якая, у адрозненне ад рускага праваслаўя і польскага каталіцызму, не размывала, а, наадварот, умацоўвала б этнічныя асновы беларускай нацыі, дапамагала б кожнаму з іх правільна вызначыць сваю нацыянальную прыналежнасць, садзейнічала б захаванню і прымнажэнню духоўнай спадчыны роднай Бацькаўшчыны.